

- організацією роботи телекомунікаційного освітнього проекту в навчальному закладі;
- інформаційним забезпеченням освітніх телекомунікаційних проектів.

Лекціями і лабораторними заняттями охоплено такі питання:

- вивчення правил безпечної роботи з комп'ютером; навчання роботі в Інтернеті;
- основи проектування Web-сторінок;
- інформаційне та правове забезпечення електронних видань та цифрової передачі даних в Україні;
- робота викладача в телекомунікаційних освітніх проектах, організація роботи над проектами у навчальних закладах;
- програма "Intel® Навчання для майбутнього" та робота в ній;
- основи створення, експертизи і застосування різних видів телекомунікаційних проектів, які розглядаються як засоби ІТКТ, що використовуються у навчальному процесі.

Висновки. У галузі застосування ІТКТ у педагогічній діяльності, ще багато нерозв'язаних завдань. До них можна віднести завдання адекватності описаних засобів реаліям процесу навчання, підвищення рівня науковості, змістової і стилістичної культури засобів інформаційних та телекомунікаційних технологій, необхідності інтерфейсного, технологічного й інформаційного зв'язку між окремими освітніми виданнями та ресурсами.

Основними проблемами, розглянутими в курсі "Телекомунікаційні проекти в навчальному процесі ВНЗ", вважаємо суть, мету й особливості застосування телекомунікаційних проектів у навчальному процесі, технічні засоби і технології Інтернету, методи інформатизації навчальної діяльності, основи побудови Web-сторінок, питання формування готовності педагогічних кадрів до професійного використання інформаційних і телекомунікаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. Навчання у телекомунікаційних освітніх проектах (з досвіду роботи): За ред. проф. Р. С. Гуревича: Навчально-методичний посібник для педагогічних працівників ІТНЗ, загальноосвітніх шкіл, ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної освіти. – Вінниця, 2007. – 138 с.
2. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаршина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров / Под ред. Е.С. Полат. – М.: Издательский центр "Академия", 2001. – 272 с.
3. Селевко Г.К. Педагогические технологии на основе активизации, интенсификации и эффективного управления УВП. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 288 с.

УДК 378.14.004

М.Ю. Байло

СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСІБНИКІВ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

У статті проведено аналіз можливості використання електронних посібників для організації самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах. Розглянуто технологічні напрямки створення електронних посібників і сформульовано рекомендації щодо вибору технологій створення електронних посібників залежно від характеру самостійної роботи при навчанні.

The article focuses on the problems of electronic books usage for students' self-study in higher establishments. The technological ways for the books' programming have been analyzed. The recommendations for the usage of the books have been given in the article.

Актуальність дослідження. Нова парадигма вітчизняної освіти, пов'язана з входом України в європейський освітній простір, розглядає інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям суспільного розвитку, як пріоритет [6]. Якщо попередні концепції орієнтувались на знання, уміння, навички, суспільне виховання, то нині орієнтирами стають компетентність, ерудиція, індивідуальна творчість, самостійний пошук знань і потреба в їх удосконаленні, висока культура особистості.

Формування внутрішньої потреби до самонавчання є вимогою часу й умовою реалізації особистісного потенціалу. Здатність людини відбутися на рівні, адекватному її претензіям на належне становище в суспільстві, цілком залежить від її індивідуальної залученості до самостійного процесу одержання нових знань. Розв'язання цього завдання здійснюється через пошук змісту, форм, методів і засобів навчання, що забезпечують розширення можливостей розвитку, саморозвитку й самореалізації особистості. Тому оволодіння студентами методами пізнавальної діяльності за умов самостійної роботи набуває особливої актуальності – адже саме у ВНЗ закладаються основи професіоналізму та формуються вміння самостійної професійної діяльності.

Постановка проблеми. Аналіз сучасної педагогічної практики свідчить, що навчання зосереджується переважно на вузьких цілях формування у студентів знань, умінь і навичок, що переростає у самоціль. Це спричиняє суперечність між необхідністю розвитку самостійної пізнавальної діяльності студентів, здатності до такого пізнання, – і станом освітньої практики.

Виходячи з указаної суперечності й актуальності теми, що розглядається, була сформульована проблема: які технологічні напрямки створення електронних посібників забезпечать ефективне оволодіння студентами методами самостійної пізнавальної діяльності при роботі з електронним посібником у процесі цілеспрямованої організації самостійної роботи студентів.

Мета статті: розглянути умови ефективного застосування програм MS PowerPoint та MS FrontPage в процесі створення електронних посібників для організації самостійної роботи студентів.

Аналіз останніх досліджень. Питання формування умінь самостійної навчальної діяльності завжди знаходились у полі уваги педагогів-дослідників і психологів.

У працях Ананьєва Б.Г., Бодалева О.О., Виготського Л.С., Леонтьєва О.М., Рубінштейна С.Л., Талізінної Н.Ф., Фрідмана Л.М. та ін. розкриті роль і місце самостійності у формуванні людської особистості.

Необхідність і важливість формування самостійності студентства розглядається у роботах Давидова В.В., Мерліна В.С., Ельконіна Д.Б. тощо. Публікації Голанта Є.Я., Дайрі Н.Г., Єсіпова Б.П., Мікельсона Р.М., Нільсона О.А., Околелова О.П., Підкасістого П.І., Половнікової Н.А. дозволяють визначитись із поняттями “самостійність”, “самостійна робота”, “самостійна пізнавальна діяльність”.

Низка авторів (Васильєва В.М., Вербицький А.О., Гарунов М.Г., Єрецький М.І., Риблова А.М.) наголошують на принциповій можливості підвищення якості навчання за рахунок використання самостійної роботи за умов її правильної організації у навчальному процесі.

Важливе значення мають праці, присвячені проблемам формування умінь самостійної навчальної діяльності (Данілов М.О., Зімня І.О., Лернер І.Я., Ломов Б.Ф., Менчинська Н.О., Нільсон О.А., Срода Р.Б.).

Проте й досі погляди багатьох науковців на сутність самостійної роботи студентів містять суперечності, питання класифікації й систематизації самостійної роботи досліджені недостатньо, не сформульовані умови забезпечення системності самостійної роботи тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Відомо, що якість підготовки студентів багато в чому визначається якістю навчальних посібників, які використовуються в навчанні. Електронний посібник заявляє про себе як

новий і перспективний вид дидактичного матеріалу, здатний бути потужним мотиваційним чинником залучення студентів до навчання [1 – 5].

Багато дослідників у галузі комп'ютерної дидактики вважають, що, як і традиційний підручник, комп'ютерний курс є відображенням, моделлю навчального процесу, цілей навчання, особливостей досліджуваного предмета, психології засвоєння-навчання, стратегій навчальних дій як того, кого навчають, так і навчальних дій викладача. Відмінністю комп'ютерного курсу вважають переважно наявність зворотного зв'язку. Чим точніше дидактичний матеріал (комп'ютерний або традиційний) відображає навчальний процес, його особливості, тим вищий ступінь його засвоєння.

Можливість забезпечення зворотного зв'язку – визнана усіма перевага комп'ютера перед іншими засобами навчання – дозволяє контролювати самостійну роботу студента, надавати йому оперативну допомогу в процесі виконання завдань, як мінімум, а як максимум – змінювати в результаті аналізу навчальних дій запланований хід навчання. Проте необхідність забезпечення інтерактивності, наявності зворотного зв'язку, ставить автора електронного посібника в нові для нього умови.

Наявні оболонки-конструктори педагогічних програмних засобів освітнього спрямування мають недоліки: вони ставлять методиста у тверді межі, позбавляючи можливості урізноманітнити типи вправ, варіанти допомоги, наочності. В той же час для підвищення ефективності навчання необхідне створення електронних посібників, що адаптуються до рівня знань студента і надають йому матеріал у заданому обсязі й послідовності. В цьому випадку комп'ютеру відводиться не пасивна роль відтворення тексту, графіки та іншого ілюстраційного матеріалу, а активна роль, властива викладачеві. До недоліків електронних посібників, які є електронною версією традиційного друкованого підручника, варто віднести відсутність засобів поточного контролю засвоєння знань у процесі роботи, а також орієнтацію на визначений наявний рівень знань студентів.

Однією із головних проблем, з якою постійно зіштовхуються автори інтерактивних вправ, є необхідність якомога точніше, адекватно ситуації на екрані (котру бажано прогнозувати з максимальною точністю) сформулювати текст завдання і створити відповідну базу даних навчальних одиниць, тобто бути досвідченим методистом. Процес пізнання в нелінійному гіпертекстовому середовищі, позбавлений притаманної традиційному посібнику ієрархічної організації, вимагає перегляду низки важливих принципів не лише тактики, а й стратегії навчання. Це не дозволяє здійснити такий перегляд швидко, без ґрунтовного й послідовного вивчення нового інструменту навчання.

Форма представлення структурних одиниць змісту визначається технологією створення електронних посібників, закладеною у вибраній для використання авторській інструментарій. Як переконує аналіз, наявні **два базових технологічних напрями побудови електронних посібників:**

- підхід, заснований на кадрах і модулях;
- підхід, заснований на сторінках.

У межах першого підходу компоненти, що реалізують структурні одиниці навчального матеріалу, поділяються на кадри й модулі.

Кадр – це сукупність інформаційних об'єктів (тексту, графіки, аудіо- і відеоінформації, елементів інтерфейсу користувача та ін.), що представляє фрагмент змісту курсу. Об'єкти кадру ззовні не адресуються, вони доступні лише зсередини. Звертання до кадру викликає його візуальну частину на екран у відповідному вікні електронного посібника та ініціює дії закладених в нього об'єктів.

Модуль – це структурний компонент, що містить множину кадрів і посилань на пов'язані модулі й опис зв'язків (відносин) між цими кадрами й іншими модулями. Модуль має один вхід і кілька виходів, що дозволяє варіювати послідовність вивчення.

Співвідношення між кадрами і модулями можна порівняти зі співвідношенням між файлами і каталогами операційної системи. Власне навчальний матеріал (предметна інформація) подається в кадрах. Модулі слугують для фіксації зв'язків, які поєднують

компоненти, що містяться в них. Ієрархічна система модулів відбиває тематичну декомпозицію навчального матеріалу. Змістові в цілому й проміжним структурним одиницям (розділам, параграфам тощо) відповідають модулі. Кадри є кінцевими структурними одиницями, незалежно від ієрархічного рівня, до якого вони відносяться. Наприклад, вступ до розділу представляється кадром, що належить асоційованому з ним модулеві, тобто розташовується на проміжному рівні.

Кадр може включати посилання на інші кадри й підмодулі, що безпосередньо входять у даний модуль. Важливо, що ці посилання визначаються не лише в кадрі, а й відтворюються на рівні модуля. Це сприяє спрощенню реалізації складноструктурованого навчального матеріалу й забезпечує можливість динамічного маніпулювання відносинами у процесі функціонування електронного посібника.

У правильно структурованому курсі модулі можуть розроблятися **паралельно**, незалежно один від одного. Розбиття навчального матеріалу на модулі слугує природною підставою для розподілу робіт між виконавцями. Оскільки відносини між пов'язаними модулями задаються на рівні підпорядковуючого модуля, для інтеграції модуля або його частини (розділу, параграфа) не потрібно перевизначати зв'язки всередині них, досить дати на них посилання. Це істотно полегшує об'єднання інформаційних компонентів, створених різними виконавцями.

Для реалізації цього технологічного напрямку доцільно використовувати програму MS PowerPoint, яка сама по собі заснована на покадровому поданні інформації.

Для контролю знань і організації зворотного зв'язку в електронних посібниках, створених за допомогою MS PowerPoint, можна використовувати програму Assistant (© Деменчонок О.Г., сайт автора [7]) запропоновану для навчальних закладів безкоштовно. Взаємодія між програмами здійснюється за допомогою спеціально розробленої динамічної бібліотеки Assistant and PowerPoint DLL і макросів PowerPoint (розробнику електронного посібника не потрібно змінювати що-небудь у цих компонентах).

Другий технологічний напрям пропонує єдину форму представлення структурних одиниць навчального матеріалу, що називається сторінкою.

Сторінка містить у собі сукупність інформаційних об'єктів, що відбивають фрагмент змісту курсу, й декілька посилань на інші сторінки. Ці посилання реалізують відносини, що зв'язують структурну одиницю, яка відповідає даній сторінці, з підпорядковуваними, підлеглими та суміжними структурними одиницями, а також з навчально-тренувальними завданнями і зовнішніми навчальними системами.

Прототипом сторінки є електронний документ. На відміну від кадру візуальна частина сторінки може "прокручуватися" у вікні як єдине ціле, за рахунок чого її обсяг, як правило, перевищує обсяг кадру, тобто сторінка – потенційно більш велике утворення.

Сторінка може включати фрагменти, що адресуються як із середини неї, так і ззовні. Звертання до такого фрагменту викликає відповідну сторінку на екран та відкриває її на початку цього фрагмента.

За такої організації посібника доцільно використовувати програму MS FrontPage або подібні їй програми інших виробників. Організація контролю і зворотного зв'язку в цьому випадку забезпечується відповідними аплетами Java, безкоштовні версії котрих легко можна знайти у мережі Internet.

Висновки.

Зіставлення розглянутих технологічних напрямків дозволяє сформулювати такі рекомендації щодо вибору одного з них залежно від характеру виконуваного проекту.

Якщо навчальний матеріал посібника для самостійної роботи має значний обсяг і складну структуру (тобто включає велику кількість різноманітних зв'язків), а в роботі з формування інформаційних компонентів буде брати участь більше двох виконавців, варто використовувати підхід, заснований на кадрах. За середнього і малого обсягу навчального матеріалу нескладної структуризації (переважають лінійні послідовності), обмеженої

кількості розробників і необхідності максимально швидкого створення продукту, перевагу має підхід, заснований на сторінках.

Деталізуючи програму курсу й визначаючи структуру електронного посібника, необхідно намагатися забезпечити якомога триваліший час життя продукту (у плані збереження актуальності його змісту). Основні підходи до розв'язання цієї проблеми полягають у підвищенні ступеня загальності навчального матеріалу, поділі його на складові з урахуванням термінів актуальності й спрощенні умов для заміни застарілих складових.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Башмаков А.И., Башмаков И.А. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем. – М.: Информационно-издательский дом “Филинь”, 2003. – 616 с.
2. Беспалько В.П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия). – М.: Изд-во Московского психолого-социального института, 2002. – 352 с.
3. Дистанционное обучение: Учебное пособие / Под ред. Е.С. Полат. – М.: ВЛАДОС, 1998. – 192 с.
4. Зайнутдинова Л.Х. Создание и применение электронных учебников (на примере общетехнических дисциплин). Астрахань: Изд-во ЦНТЭП, 1999. – 364 с.
5. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е.С. Полат. – М.: Издат. центр “Академия”, 2005. – 272 с.
6. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 – 2004 рр.) / За редакцією В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. – Тернопіль: Вид-во ТДПУ імені В. Гнатюка, 2004.– 147 с.
7. <http://asksystem.narod.ru/index.html>

УДК 372.851

О.М. Гончарова

ВИКОРИСТАННЯ KEYС-МЕТОДУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Стаття присвячена аналізу особливостей методу навчання студентів на основі реальних ситуацій з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Розглянуто авторський досвід застосування в навчальному процесі кейс-методу при навчанні студентів на економічних спеціальностях.

The article is considered the features analysis of Case Study method of students teaching applying information-communications technologies. Author's experience of Case Study method application in the educational process is considered on economic specialities.

Одне з основних завдань освіти у вищому навчальному закладі – це організація таких освітніх процесів, які в своїй основі мали б функцію розвитку здатності мислити і приймати рішення, формувати у студентів культуру мислення. При такій постановці задачі необхідно розв'язання ряду серйозних проблем. Серед них: засвоєння принципів і методів інформаційних технологій навчання, тренінгових методик тощо.

Наше дослідження пов'язане з реалізацією основних положень закону України “Про освіту”, напрямками Державної програми “Освіта” (Україна ХХІ століття) [1], Концепцією інформатизації освіти, Концепцією розвитку національної (післясередньої) освіти України [2].

Слід відзначити, що вузівська освіта інколи несе тільки традиційну функцію передавання соціального досвіду. Розрізнені, іноді протирічні відомості по навчальним дисциплінам часто не дозволяють студентам оволодіти ефективними методами розв'язання професійних проблем, розуміти взаємозв'язки між різними фактами в різних галузях